

Edward Pudełko

Pleszew, st. 7, gm. loco, woj. kaliskie

Informator Archeologiczny : badania 28, 36-37

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zachód), usytuowany w ogrodzie domu jednorodzinnego, w bezpośrednim sąsiedztwie (ok. 5–15 m) miejsca przypadkowych odkryć. W warstwie ornej (ok. 0–20 cm) występowały ułamki ceramiki nowożytnej i średniowiecznej oraz — pojedynczo — prahistorycznej. Warstwa 20–40 cm (brunatnoszary piasek) zawierała ułamki ceramiki średniowiecznej i nowożytnej, a także liczniejsze ułamki ceramiki prahistorycznej, w tym o cechach kultury trzcinieckiej (brzegi) i łużyckiej (zdobienie). Bardzo liczne, lecz silnie rozdrobnione ułamki ceramiki prahistorycznej — w tym o cechach kultury łużyckiej — oraz gładzone kamienie pozyskano z intensywnie ciemnych warstw 40–60 cm i 60–80 cm (piasek z dużą domieszką próchnicy), w których skorupy średniowieczne występowały pojedynczo. Od głębokości 70–80 cm rozpoczynał się jasny piaszczysty calec. Były w nim zagłębione niewielkie obiekty, owalne, o ciemniejszym wypełnisku. Łącznie stwierdzono ich 27, z czego 8 to zapewne ślady słupów. Dna jam — przeważnie płaskie — sięgały do 100–140 cm, wyjątkowo do 170–190 cm od powierzchni ziemi. W przeciwieństwie do warstw 40–60 cm i 60–80 cm, w wypełniskach obiektów znajdowano tylko nieliczne i mało charakterystyczne ułamki ceramiki oraz pojedyncze kości i zęby zwierzęce.

Ogółem zebrano blisko 2000 ułamków ceramiki, w tym po kilkadziesiąt ułamków pochodzących z wylewów, z części przydennych lub ze śladami zdobienia (linie ryte, nakłucia, odciski „pseudosznurowe”, dolki paznokciowe, karbowane listwy plastyczne, guzki), a także ułamków placzków–talerzy. Oprócz kilku wspomnianych brzegów o cechach kultury trzcinieckiej większość charakterystycznych skorup można łączyć z kulturą łużycką, a zwłaszcza z jej późną fazą. Na szczególną uwagę zasługuje znaleziony w całości (w obiekcie 23) esowaty garnek, w którego wnętrzu wystąpił okruch przepalanej kości, a na dnie mały stożkowy czerpak. Garnek ma cechy właściwe dla kultury łużyckiej z III okresu epoki brązu. Jego interpretacja nie jest jednoznaczna — być może jest to grób (symboliczny?). W wypełnisku innej jamy (obiekt 17) wśród skorup kultury łużyckiej wystąpił ułamek ceramiki charakterystycznej dla naddunajskiej kultury Bęsarabii ze schyłku epoki brązu (odciski stempelka w kształcie leżącej litery „S”).

Na podstawie wyników sondażu można przypuszczać, że stanowisko jest pozostałością wielofazowej osady, istniejącej w różnych okresach — od II (kultura trzciniecka) przez III i V okres epoki brązu do czasów odpowiadających fazie HD włącznie (kultura łużycka). Nie można przy tym wykluczyć, że w III okresie epoki brązu istniało tu cmentarzysko wczesnej fazy kultury łużyckiej.

Materiały złożono w Muzeum Regionalnym w Pińczowie, dokumentację u Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach.

Ze względu na to, że sposób użytkowania terenu (ogrody przydomowe) nie stwarza — zwłaszcza wobec naniesionej w średniowieczu i w czasach nowożytnych warstwy ziemi o grubości ok. 40 cm — poważniejszego zagrożenia dla substancji zabytkowej, nie przewiduje się kontynuacji badań.

Pleszew, st. 7
gm. loco, woj. kaliskie

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej
w Kaliszu
Muzeum w Pleszewie

Pracami kierował mgr Edward Pudelko. Trzeci sezon badań. Cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu.

Ratownicze prace wykopaliskowe w obrębie czynnej zwirowni prowadzono w sierpniu 1994 r. Objęły one obszar prawie pięciu arów. Odsłonięto relikty 40. pochówków oraz 3. obiektów określonych jako ślady miejsc ciałopalenia. Wszystkie, podobnie jak i w poprzednich sezonach, wiązać należy ze schyłkiem epoki brązu. Uchwycono zasięgi: wschodni, południowy i południowo-wschodni cmentarzyska. Trzy pochówki określono jako symboliczne. Posiadały one konstrukcje kamienne, a ilość naczyń w nich sięgała pięciu. Groby

rzeczywiście dzieliły się na popielnicowe, które dominowały (35), i bezpopielnicowe (3). Większość obiektów z pierwszej grupy posiadała bruki. W siedmiu pochówkach obstawy kamienne były orientowane i złożone z trzech lub czterech otoczków krzyżowo osłaniających popielnicę i przystawki. Jeden pochówek (nr 91) posiadał orientowaną skrzynię o szerokości wnętrza 80 cm, zamkniętą od północy pojedynczym kamieniem, a od strony przeciwnej rzędem sześciu naczyń. Z grupy grobów bezpopielnicowych wyróżniał się pochówek oznaczony kolejnym numerem 100, z kolistą obstawą o średnicy ok. 1 m (wewnątrz ok. 60 cm), z otworem zamkniętym dużą misą. Aż dziesięć popielnic ułożono w „czystym piasku”. Popielnicami najczęściej były wazy i tylko w jednym przypadku rolę tę spełniał garnek. Przystawki najczęściej ustawione były od strony południowo-wschodniej, a ilość ich dochodziła do dziewięciu (grób nr 91). Nielicznie w inwentarzach wystąpiły zabytki wykonane z brązu. W czterech pochówkach były to fragm. spiralnych skrętów, w jednym (grób nr 112) kolczyk z jednym końcem rozklepanym, drugim łagodnie ściętym. Zabytki kamienne reprezentowała prostopadłościenna ośelka z piaskowca (grób nr 73) ze znakiem skośnego krzyża, głęboko i starannie wyrytym na jednej z powierzchni. Do grobu tego włożono też błyszczący, płaskokulisty otoczek, z widocznymi dwiema barwnymi warstewkami. Do najciekawszych odkryć należy ustalenie terenu, na którym odbywała się kremacja zwłok. Był to północno-zachodni skraj cmentarzyska, na pograniczu wydmy i zglinionego żwiru. Odkryto tu pozostałość stosu (jama 1/94) w kształcie prostokąta o zaokrąglonych rogach. Wymiary jego wynosiły 170 x 80 cm. Jama zawierała silnie przepalony na różowoczerwony kolor piasek, węgle drzewne i widoczne wypryski przepalonych kości ludzkich. W przekroju na głębokości 30 cm od uprzednio już mechanicznie zniwelowanej powierzchni miała kształt nieckowaty z widocznymi fragm. bierwion stosu pogrzebowego. Pozostałe obiekty związane z ciałopaleniem ułożono już na warstwie żwiru i gliny. Były one większe, mniej regularne, owalne, gorzej zachowane.

Rybniki, st. 1 „Krzemianka”
gm. Wasilków, woj. białostoc-
kie
AZP 34-86/—

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badaniami kierował mgr Marek Zalewski. Uczestniczyli mgr mgr Krzysztof Burek, Sławomir Sałaciński, Andrzej Ring (fotograf) i studenci Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Finansowane przez Państwowe Muzeum Archeologiczne. Trzeci sezon badań. Rejon obozowisk przykopalnianych „Przy źródłisku”. Epoka brązu, kultura nieokreślona.

Badania trwały od 9.06 do 15.07.1994 r. Stanowiły one kontynuację rozpoznania przeprowadzonego w rejonie źródłiska na linii oddziałowej w roku ubiegłym. Odkryto wtedy rdzenie i drobne formy krzemienne, mogące być śladami po obozowisku związanym z położonymi w pobliżu kopalniami. Celem tegorocznych prac była weryfikacja tej możliwości i poszukiwanie innych nienakopalnianych wytworów, w tym fragm. ceramiki i narzędzi typu domowego, które pozwoliłyby ostatecznie wyjaśnić problem przynależności kulturowej kompleksu górniczego.

Wykopy badawcze zlokalizowano na linii oddziałowej lasu nr 217. Wykop 1 stykał się z rowem sondażowym z roku 1993 od strony zachodniej i miał wymiary 5 x 5 m. Wykop 2 dotykał wykopu 1 i rowu od strony południowej. Materiały krzemienne występowały w warstwie ciemnego humusu leśnego o miąższości ok. 20 cm. W wykopie 1 zaobserwowano ich wyraźną koncentrację w metrach 6-25, w wykopie 2 — zagęszczenie w południowo-zachodnim narożniku (metry 2, 3, 5, 6). W tym miejscu odsłonięto także wyraźne zaciemnienie. Łącznie odkryto 3868 sztuk zabytków krzemienianych. Najliczniejszą grupę stanowią odpadki produkcyjne, ale dość liczna jest też grupa rdzeni i ich fragm. (321 szt.).